

דברי ישר

לקוטים, מוסרים ופרפראות בפסטי וברדש
בפרשת השבוע ובענייני דיומא
בעריכת ישראל שלום דבורץ

מכון דברי ישר

לעילוי נשמת

אאמו"ר הגאון רבי דב בן רבי זלמן זללה"ה

נלב"ע כב שבט תשפ"ד

אמי מורתי הצדקנית מרת שיינא בת רבי ישראל שלום ע"ה

נלב"ע יד סיון תשע"א

חג השבועות ומגילת רות תשפ"ז
שנה ט"ז

גליון תרמ"ג - 648

התעודה פיקטוראל
ליקוטי ביאורים במגילת רות

שאלת נעמי

כמו בת

נתאמר מי אף בתי רות ג. טז

נתבא אל תמותה נתאמר מי אף בתי רות ג. טז

המדרשים והמפרשים שואלים מה זו השאלה שנעמי שואלת את רות מי אף בתי, וכי לא הכירה אותה?

במדרש רות רבה ענו כי אמרה לה, פנויה את או אשת איש את, אמרה לה, פנויה.

במדרש לקח טוב עונה בפשטות - יש לומר שעדיין לא האיר היום ונעמי היתה ישנה עדיין ולכן שאלה 'מי את' כמו 'מי זו', באופן השני מפרש כמו במדרש רות רבה.

רבי אברהם אבן עזרא כתב כי יתכן שלא ראתה אותה, בעת שפתחה לה הדלת להכנס ומן הסתם רות ענתה לה אף כי רות אף, רק הכתוב קיצר ולא כתב את זה.

בדנא פשרא פירש שמפני שרות הלכה עם השעורים על כתפיה [כאמור נקמד שש שערים נישת עליה] כמו זכר הנושא משא על כתפו [ראה דברי ישר רות תשפ"ה שהבאנו הדנא פשרא שבכוונה - כדי שלא ירגישו בה, הניח לה המשא על כתפיה כפי נשיאת הזכר ולא על ראשה כפי נשיאת הנקבה] ויותר מכך כי בגלל המשא וצורת נשיאתו היתה כפופה ולא ראתה פניה, על כן שאלה מי אף בתי.

אמנם, לפירושים שנעמי שאלה מחסרון היכר, צ"ב [וכך העיר הב"ח במשיב נפש] מה הוסיפה לומר בתי, שכן היה די שתשאל מי אף.

רבי שמואל די אוזידא באגרת שמואל אומר כי נעמי שאלה את רות האם עדיין היא פנויה וראויה ליקרא בשם בתי, או אם כבר בא עליה בועז והיא אשת איש, וכבר יצאת מרשותה ונכנסה ברשות בועז.

וביאור הכתוב מי אף האם את עדיין בתי או לא.

וזה מה שאמר במד"ר המובא לעיל.

האם ההוראה עדיין קיימת

נתאמר מי אף בתי רות ג. טז

באגודת אוזב קרעמניץ דרש נתאמר מי אף בתי ר"ת מוא"ב.

כי יתכן שרמזה לה - מה משפטך, אם מואבית או כמשפט בנות ישראל, היינו אם בועז עודנו מחזיק בתומתו בהוראה שלו - מואבי ולא מואבית.

וכעין זה כתב גם מהרא"ל צינץ במלא העומר, אשר בועז כבר קרא לה בתי לעיל פסוק י ברוקה אף לה בתי, ונעמי שאלה אותה אם אכן התברר לה שהיא מותרת לבוא בקהל ובועז קירב אותה לדרגת בתי.

אומר האלשיך הק' בביאורו עיני משה, מה שאמר כאן הכתוב נתבא אל תמותה ולא אמר אל נעמי, בא להורות על חסידותה של נעמי, שכן טבע העולם כי דרך החמות להצטער כשאלמנת בנה תנשא לאיש אחר, מה שאין כן אם בתה התאלמנה ונשאת לאיש אחר, אמה תשמה בנישואיה אחרי היותה אלמנה.

הוא אשר אמר כאן הכתוב, כי אף שבאה אל תמותה, שמטבע העולם אינה אמורה לשמוח בזה, אף על פי כן לגודל חסידותה של נעמי היא שואלת את רות מי אף בתי, לומר שהיא שמחה בשמחתה כשמחת אם בבתה.

אם היא חמות - היא בת

נתבא אל תמותה נתאמר מי אף בתי רות ג. טז

ההדגש בכתוב שהיא באה אל תמותה ולא הזכיר שבאה אל נעמי, וכן השאלה ששואלת נעמי ומתייחסת אל רות בתואר בתי, צריכים לביאור.

בפירוש אבן פינה לרבי זאב וואלה אלטשולר שקלוב תקנ"ד מיישב את הדברים באמתק שפתיים, וזה מלשונו: אין ספק כי בראות נעמי את רות חוזרת אליה והשעורים על כתפה, עלה אצלה במוסכם ראשון כי לא נתקדשה לבועז.

כי אלו היתה מקודשת לו, לא היה נותן לה מתנה בזויה כזו, והיה נותן לה תכשיטי כסף וזהב, כי היה שר וגדול בישראל.

אבל נכנס ספק בלבה, אולי מתנה המה לה מאיש אחר שפגע בה, אם באונס או ברצון, אחר שדחה אותה בועז מהגורן.

וידוע מאמר חז"ל [מעין זה בב"ר פד יט] אין אדם נמנע מלקרוא לכלתו בתו, ומדרך בני אדם שאף שמת הבן כל זמן שלא נשאת אשתו לאיש אחר ויושבת בבית חמיה, הם קוראין לה בתי או כלתי, והיא קוראה להם חמי חמות עד שנשאת לאיש.

ורות בשובה מן הגורן והיא עודנה פנויה, בהקישוה על הדלת וקראה לנעמי שתפתח לה, קראה בשם חמותי [נתבא אל תמותה], למען תבין כי עודנה פנויה ועדיין לא בא עליה בועז, ובראות נעמי השעורים עליה, שאלה מי אף בתי - היינו אם את בתי, כי את בצדקתך שלא פגע בך אחד מן הריקים.

מי את - במה השתנית

ותאמר מי את בתי רות ג, טז

הב"ח במשיב נפש ביאר כי רות שינתה את עיטופה כדי שלא יכירו בה.

ולכן כאשר באה אל נעמי, שהכירה אותה, כי אם לא היתה מכירה אותה לא היתה מכנה אותה בתי, שאלה נעמי מי את בתי - שינית את צורת עיטופך, והאם זה בגלל שהיה בך שינוי, או בא עליך או שפטרך מיבום, ואם כן מאיזו סיבה מהם שינית את עיטופך.

והיא ענתה לה שלא בגלל זה ולא בגלל זה, אלא כי בועז שינה עיטופה כדי שלא יכירו שבאה האשה הגורן.

כעת את ראויה להקרא בתי

ותאמר מי את בתי רות ג, טז

רבי משה דוד וואלי בביאורו עומד על זה שנעמי לא שאלה רק מי את כמו שבועז שאל אותה כשבאה לשכב מרגלותיו, אלא הוסיפה בתי.

כי עכשיו ידעה חמותה ברוח הקדש שהגירות הכשרה עמדה בנסיגונה ולכן קראה בתי.

להגיד שבחה וצניעותה של רות

ותאמר מי את בתי רות ג, טז

כתב בטוב טעם לרבי אברהם דיין מרבני אר"צ, כי הכתוב בא להשמיע לנו גודל זהירותה שלא יתחלל שם שמים על ידה וצניעותה הנפלאה, שהלכה בזריוות אל חמותה קודם אור הבוקר, ולא די שלא הכירה שאר בני אדם שאין מכירים אותה שלא הכירה, אלא אפילו חמותה שהיא מכרת אותה אמרה לה מי את בתי, לגודל זהירותה וצניעותה אפילו חמותה לא זיהתה אותה.

תמהה לסיבת יפיה

ותאמר מי את בתי רות ג, טז

בספר אברהם אנכי מבאר ששאלת נעמי לא היתה כי לא הכירה ברות, אלא מאחר שנתנה לה עצת וְחִצְצָה וְסִכְּתָה וְשִׁמְתָה שְׁמִלְתִּיהָ, ומטרת העצה הזו היתה כדי שתתיפה, שהרי אמר רבי ישמעאל בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן, ועל ידי שהן מתקשטות ברחיצה, סיכה ושמלות נסתר הניווול, וזו העצה שנתנה לה נעמי, שכן רות היתה עניה והעניות ניוולתה, ועל ידי הבגדים תסתיר הניווול.

אבל כאשר שבה, ראתה כי צהבו פניה והיא התייפתה באופן סגולי מצד עצמה בלי סיבת הרחיצה, סיכה והשמלות, לכך שאלה אותה נעמי מי את, שהיתה נראית לה בגלל הייפוי כאשה אחרת.

האם את עדיין בתי

ותאמר מי את בתי רות ג, טז

אל תבואי ריקם אל חמותך רות ג, יז

רבי יוסף חיים בביאורו אם המלך מבאר כי נעמי ידעה שודאי רות הצליחה ובוועז הבטיח לה שיקחנה לאשה, ועל כן חששה נעמי שמא זחה עליה דעתה של רות, ומשום כך שאלה אותה האם אחרי המציאות הזו את עדיין כפופה לי כמו בת שכפופה לאמה, או שמא זחה דעתך עליך וכבר אינך כך.

וענתה לה רות ברמז - הכיצד תזוה דעתי עלי להתגאות עליך והרי הראה לי בועז כמה שהוא מייקר ומחבב אותך, שכל זה נתן לי שלא אבוא אליך ריקם, ואם כן איך אפשר שאתגאה עליך.

המתגבר ברוחניות זוכה לשינוי צורתו הרוחנית

ותאמר מי את בתי רות ג, טז

רבי חיים זייטשיק בקול מבושר, אומר כי אדם העושה מעשה רוחני שדורש התגברות מיוחדת, זוכה שצורתו הרוחנית משתנית ונר עליון של קדושה זורח מעליו, ומביא לזה מספר דוגמאות, אחת מהם על פי פסוק זה.

וזה מלשונו הרהוט של רבי חיים: ומה ששאלה נעמי מי את בתי, כלום כה מהר שכחה אותה עד שלא הכירתה? חיפשתי בחז"ל תשובה לשאלה זו, ומצאתי במד"ר המקשים ומשיבים, שאמרה נעמי לרות מה את פנויה או אשת איש?

ונראה לומר כי אפשר שבשאלה מי, את - נתכוונה גם לצורתה הרוחנית, שראתה נעמי את פני רות שאינן כתמול שלשום שנשתנה זיווה וזכתה לעליה מטעם שעשתה דבר גדול, [והדבר הגדול זה] ששמעה וקיבלה על עצמה לעשות ככל אשר יעצה לה וצוותה עליה חמותה.

שכן לכאורה מאד מסוכן הצעד הזה, צעד משונה ומגונה, הלא בדרך עקומה ומסוכנת כזו יכלה לאבד את עולמה ולהביא על עצמה את כל הקללות שבעולם, ולא בלבד שלא תשיג את מטרתה להתכבד מבעוז ולישא חן בעיניו, אלא עונשים רבים ובזיון רב יגיעו לה, סופה עלול היה להיות קלון מכאוב ונידוי והרחקה מבית ישראל.

והלא כך באמת חשב בועז באותו רגע, אלמלא היה כובש כעסו היה מקללה ובצדק. כי הלא היא סיכנה את כל כבודה ובן-רגע יכולה היתה להרוס את כל מצבה המפואר והמהולל.

והלא דומה היה מצבה של רות למצבו של יעקב אע"ה שהגיב לדברי אמו, ואמר בראשית כז, יב אולי יִמְשְׁנִי אָבִי וְהִיטִיב בְּעֵינָיו פְּמִתְעַמֶּעַ וְהִבְאִיתִי עָלַי קָלָה וְלֹא בָרָכָה.

ומלבד זאת היתה גבורה מצד רות להתגבר על הרגשת הטבע שבמעשה זה היה וויתור ונסיגון, שלפי חז"ל היה אז בועז בן שמונים שנה [ויש דעות שאף יותר מזה] והם אמרו, האשה אוהבת בחור מסכן מזקן עשיר.

אם כן בשביל מעשה זה ששמעה רות לחמותה נעמי לקולה ולעצתה, קיבלה וקיימה ככל אשר צותה חמותה עליה ולא סירבה נגדה, זכתה להתעלות.

ואור עליה זו היה מרחף על פניה, ונעמי הכירה בה והבחינה בזאת. ומתוך הפתעה ושמחה פתאומית אמרה לרות מי את בתי - הנך

ואני רואה שנר עליון דולק על ראשך, נשתנית ונתעלית.

ברכת מזל טוב

לבני היקר האבדך החשוב יושב אהלים
הרב אלעזר מנחם מן שליט"א ולנויות ביתו תחוי'
לרגל הולדת בנם בשעתומ"צ ובמזל טוב

יחבו להכניסו בביתו של אאע"ה בעתו ובזמנו
ולגדלו לתורה, חופה ומעשים טובים
ויראו שמחה ונחת ממנו ומכל יוצ"ח לאוי"ט ושנים.